

Chambre des représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1998 - 1999 (*)

23 MARS 1999

PROPOSITION

d'insertion d'un chapitre III*quater* concernant le droit d'enquête dans le titre V du Règlement de la Chambre des représentants

(Déposée par MM. Patrick Dewael, Claude Eerdekins, Jacques Lefevre, Didier Reynders, Paul Tant, Jef Tavernier, Mme Annemie Van de Castele et M. Louis Vanvelthoven)

DEVELOPPEMENTS

Au cours de cette législature, la Chambre a usé à plusieurs reprises de son droit d'enquête. Toutes les commissions d'enquête qui ont été instituées par la Chambre ont entre-temps terminé leurs travaux.

Au cours des derniers mois, la Chambre a toutefois été saisie d'un certain nombre de demandes visant à obtenir communication (et, le cas échéant, copie) des documents de ces commissions d'enquête.

Ces demandes émanent soit d'autorités judiciaires ou disciplinaires soit de tiers (parents d'enfants disparus, membres d'organisations qualifiées de sectes, etc.).

Le 7 octobre 1998, la Conférence des présidents de la Chambre a demandé au président de la Chambre de demander l'avis de deux éminents juristes - M. Alain De Nauw, professeur ordinaire à la Vrije Universiteit Brussel et avocat au barreau de Bruxelles et M. Jacques Velu, professeur émérite à l'Uni-

Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1998 - 1999 (*)

23 MAART 1999

VOORSTEL

tot invoeging in titel V van het Reglement van de Kamer van volksvertegenwoordigers van een hoofdstuk III*quater* betreffende het recht van onderzoek

(Ingediend door de heren Patrick Dewael, Claude Eerdekins, Jacques Lefèvre, Didier Reynders, Paul Tant, Jef Tavernier, mevrouw Annemie Van de Castele en de heer Louis Vanvelthoven)

TOELICHTING

Tijdens deze zittingsperiode heeft de Kamer meermaals gebruik gemaakt van haar recht van onderzoek. Alle onderzoekscommissies die door de Kamer waren opgericht hebben intussen hun werkzaamheden beëindigd.

In de afgelopen maanden zijn bij de Kamer evenwel een aantal verzoeken ingediend om inzage (en in voorkomend geval afschrift) te krijgen van de stukken van die onderzoekscommissies.

Die verzoeken gaan nu eens uit van gerechtelijke of tuchtrechtelijke overheden, dan weer van derden (ouders van verdwenen kinderen, leden van als sekten aangemerkte organisaties enz.)

Op 7 oktober 1998 heeft de Conferentie van voorzitters van de Kamer de wens uitgedrukt dat de voorzitter van de Kamer het advies zou inwinnen van twee eminente juristen - de heer Alain De Nauw, gewoon hoogleraar aan de Vrije Universiteit Brussel en advocaat bij de Brusselse balie en de heer Jacques Velu,

(*) Cinquième session de la 49ème législature

(*) Vijfde zitting van de 49ste zittingsperiode

versité libre de Bruxelles et procureur général émérite près la Cour de cassation - au sujet de la suite que la Chambre devait résERVER à ces demandes.

Le 4 janvier 1999, les juristes précités ont transmis au président de la Chambre un avis circonstancié (voir Doc. n° 2094 /2, 1998-1999, pp. 2 à 39), qui a été examiné par les présidents de groupe de la Chambre au cours de leur réunion du 2 février 1999.

Le 3 mars 1999, dans un avis complémentaire, M. Velu a répondu à un certain nombre de questions posées par les présidents de groupe au cours de la réunion précitée (voir Doc. n° 2094 /2, 1998-1999; pp. 40 à 51). Les présidents de groupe ont marqué leur accord sur cet avis au cours de leur réunion du 10 mars 1999.

La présente proposition vise à inscrire, de la manière la plus fidèle possible, les principes contenus dans les deux avis précités, tels qu'ils ont été interprétés par la majorité des présidents de groupe au cours des deux réunions susmentionnées, dans le Règlement de la Chambre et dans le règlement d'ordre intérieur des commissions parlementaires d'enquête.

emeritus hoogleraar aan de Université Libre de Bruxelles en ere-procureur-generaal bij het Hof van Cassatie - over het gevolg dat de Kamer aan die verzoeken dient te geven.

Op 4 januari 1999 werd door voornoemde juristen aan de voorzitter van de Kamer een zeer grondig advies overgezonden (zie Gedr.St., Kamer, 1998-99, nr. 2094 /2, blz. 2 tot 39), dat door de fractievoorzitters van de Kamer werd besproken tijdens hun vergadering van 2 februari 1999.

Op 3 maart 1999 antwoordde de heer Velu in een aanvullend advies op een aantal vragen die de fractievoorzitters tijdens voornoemde vergadering hadden gesteld (zie Gedr.St., Kamer, 1998-99, nr. 2094 /2, blz. 40 tot 51). De fractievoorzitters sloten zich bij dat advies aan tijdens hun vergadering van 10 maart 1999.

Het onderstaande voorstel strekt ertoe de principes vervat in voornoemde twee adviezen, zoals geïnterpreteerd door de meerderheid van de fractievoorzitters tijdens voornoemde twee vergaderingen, zo nauwkeurig mogelijk in te schrijven in het Reglement van de Kamer en in het reglement van orde van de parlementaire onderzoekscommissies.

P. DEWAEL
C. EERDEKENS
J. LEFEVRE
D. REYNDERS
P. TANT
J. TAVERNIER
A. VAN DE CASTEELE
L. VANVELTHOVEN

PROPOSITION

A. MODIFICATIONS DU RÈGLEMENT DE LA CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS

Dans le titre V du Règlement de la Chambre des représentants, il est inséré, sous un chapitre III^{quater} (*nouveau*), intitulé «Droit d'enquête», les articles 96^{quater} à 96^{septies}, libellés comme suit:

«Art. 96^{quater}; — 1. La commission d'enquête peut habiliter son président:

— à prendre toutes les mesures d'instruction prévues par le Code d'instruction criminelle ou certaines d'entre elles, en application de l'article 4, § 1er, de la loi du 3 mai 1980 sur les enquêtes parlementaires;

VOORSTEL

A. WIJZIGINGEN VAN HET REGLEMENT VAN DE KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

In titel V van het Reglement van de Kamer van volksvertegenwoordigers worden, onder een hoofdstuk III^{quater} (*nieuw*), met als opschrift «Recht van onderzoek», de artikelen 96^{quater} tot 96^{septies} ingevoegd, luidende:

«Art. 96^{quater}. — 1. Een onderzoekscommissie kan haar voorzitter machtigen om:

— met toepassing van artikel 4, §1, van de wet van 8 mei 1880 op het parlementair onderzoek alle of bepaalde in het Wetboek van strafvordering omschreven onderzoeksmaatregelen te nemen;

– à statuer sur les demandes visant à obtenir communication ou copie de procès-verbaux d'auditions de témoins et de documents remis par des témoins, en application de l'article 96*quinquies*.¹

2. Lorsqu'elle procède elle-même à l'enquête parlementaire, la Chambre peut habiliter son président:

– à prendre toutes les mesures d'instruction prévues par le Code d'instruction criminelle ou certaines d'entre elles, en application de l'article 4, § 1e, de la loi du 3 mai 1980 sur les enquêtes parlementaires;

– à statuer sur les demandes visant à obtenir communication ou copie de procès-verbaux d'auditions de témoins et de documents remis par des témoins, en application de l'article 96*sexies*.

3. Si des demandes visant à obtenir communication ou copie de procès-verbaux d'auditions de témoins ou de documents remis par des témoins sont introduites après la cessation des travaux d'une commission d'enquête ou à l'issue d'une enquête parlementaire menée par la Chambre elle-même, celle-ci peut habiliter son président à statuer sur ces demandes, en application de l'article 96*sexies*.²

Art. 96*quinquies* — 1. Si elle reçoit une demande visant à obtenir communication ou copie de procès-verbaux d'auditions de témoins qui ont eu lieu au cours de réunions publiques, la commission d'enquête prend sa décision souverainement, après avoir évalué les intérêts légitimes en présence.

Si, en donnant communication ou copie, la commission risque de porter atteinte à certains droits fondamentaux de la personne - et plus particulièrement le droit au respect de la vie privée, de la vie familiale, de l'honneur et de la réputation -, elle rejette la demande³.

2. La disposition du n° 1 est également d'application :

– pour les demandes visant à obtenir communication ou copie de documents remis par des témoins

1 Pour l'interprétation des articles 96*quater* à 96*septies*, il y a lieu d'entendre par «témoins», toutes les personnes entendues par une commission d'enquête, qu'elles aient ou non prêté serment.

2 Cette habilitation ne vaut que jusqu'à la dissolution de la Chambre. Pendant la période allant de la dissolution de la Chambre à l'installation de la nouvelle Chambre, le président sortant ne peut statuer sur aucune demande visant à obtenir communication ou copie de dossiers d'une commission d'enquête. Une telle décision ne relève pas non plus des compétences du greffier. Il s'ensuit qu'il ne peut jamais être accédé à une demande visant à obtenir communication d'un dossier en période de dissolution: c'est à la Chambre nouvellement élue qu'il appartient de statuer sur de telles demandes.

3 Il y a lieu de renvoyer à l'avis du professeur De Nauw et du procureur général émérite Velu pour plus de détails à propos des éléments à prendre en considération pour l'évaluation des intérêts (Doc. Chambre n° 2094/2-98/99).

– met toepassing van artikel 96*quinquies* te beslissen over de verzoeken om inzage of afschrift van processen-verbaal van getuigenverhoren en stukken overgelegd door getuigen.¹

2. Wanneer zij zelf het parlementair onderzoek verricht kan de Kamer haar voorzitter machtigen om:

– met toepassing van artikel 4, § 1, van de wet van 8 mei 1880 op het parlementair onderzoek alle of bepaalde in het Wetboek van strafvordering omschreven onderzoeksmaatregelen te nemen;

– met toepassing van artikel 96*sexies* te beslissen over de verzoeken om inzage of afschrift van processen-verbaal van getuigenverhoren en stukken overgelegd door getuigen.

3. Worden er na het beëindigen van de werkzaamheden van een onderzoekscommissie of na afloop van een door de Kamer zelf gevoerd parlementair onderzoek, verzoeken ingediend om inzage of afschrift van processen-verbaal van getuigenverhoren of door getuigen overgelegde stukken, dan kan de Kamer haar voorzitter machtigen om met toepassing van artikel 96*sexies* te beslissen over die verzoeken.²

Art. 96*quinquies*. — 1. Indien een onderzoekscommissie een verzoek ontvangt om inzage of afschrift van processen-verbaal van getuigenverhoren gehouden tijdens openbare vergaderingen, beslist zij daarover souverein, na de rechtmatige belangen tegen elkaar te hebben afgewogen.

Bestaat de kans dat door het verlenen van inzage of afschrift fundamentele rechten van de persoon worden aangetast - en met name het recht op de eerbiediging van het privé-leven, het gezinsleven, de eer en de goede naam - dan wijst de commissie het verzoek af.³

2. Het bepaalde sub nr. 1 geldt ook :

– voor de verzoeken om inzage of afschrift van stukken overgelegd door getuigen, waarvan de inhoud in

1 Voor de interpretatie van de artikelen 96*quater* tot 96*septies* moet onder «getuigen» worden verstaan, alle personen die door een onderzoekscommissie worden gehoord, zelfs al hebben zij niet de eed afgelegd.

2 De bewuste machting geldt uiterlijk tot de ontbinding van de Kamer. In de periode tussen de ontbinding van de Kamer en de installatie van de nieuwe Kamer kan de ontslagnemende voorzitter geen beslissingen nemen in verband met verzoeken tot inzage in dossiers van een onderzoekscommissie. Dergelijke beslissing behoort evenmin tot de bevoegdheden van de griffier. Tijdens de ontbinding van de Kamer mag een verzoek tot inzage in een dossier van een onderzoekscommissie derhalve nooit worden ingewilligd: het komt de nieuw verkozen Kamer toe zich over dergelijke verzoeken uit te spreken.

3 Voor nadere details omtrent de elementen die in aanmerking moeten genomen bij die belangenafweging, zij verwezen naar het advies uitgebracht door prof. De Nauw en ere-procureur-generaal Velu (Gedr.St. Kamer, nr. 2094/2-98/99).

dont le contenu a été divulgué dans les grandes lignes lors d'une réunion publique,

- et, si la commission d'enquête ne s'est pas engagée expressément à préserver le secret, pour les demandes visant à obtenir communication ou copie de procès-verbaux d'auditions de témoins qui ont eu lieu à huis clos et de documents remis par des témoins dont le contenu n'a pas été divulgué au cours d'une réunion publique.

3. Si elle reçoit une demande visant à obtenir communication ou copie de procès-verbaux d'auditions de témoins qui ont eu lieu à huis clos et dont la commission s'est expressément engagée à préserver le secret, la commission d'enquête la rejette.

4. Les décisions visées aux n°s 1 à 3 peuvent être prises par le président de la commission d'enquête, si celui-ci y a été expressément habilité conformément à l'article 96*quater*, n° 1.

Art. 96*sexies*. — 1. Les décisions visées à l'article 96*quinquies*, n°s 1 à 3, sont prises par la Chambre ou par son président, pour autant qu'il y soit expressément habilité en vertu de l'article 96*quater*, n° 3 :

a) si la commission d'enquête a cessé d'exister au moment de l'introduction de la demande visant à obtenir communication ou copie de procès-verbaux d'auditions de témoins ou de documents remis par des témoins;

b) si la Chambre a mené elle-même l'enquête parlementaire;

c) ou si la Chambre mène l'enquête parlementaire.

2. Si, dans les cas visés au n°1, a) ou b), la demande vise à obtenir communication ou copie de procès-verbaux d'auditions de témoins tenues au cours d'une réunion à huis clos ou de documents remis au cours d'une telle réunion, la Chambre ou son président, pour autant qu'il y soit expressément habilité en vertu de l'article 96*quater*, n° 3, rejette la demande, sauf si la commission d'enquête, dans le cas visé au n°1, a), ou la Chambre, dans le cas visé au n° 1, b), a levé elle-même l'obligation de secret.

Art. 96*septies*. — Au cours d'une enquête parlementaire, ni la commission d'enquête ni la Chambre si elle mène elle-même l'enquête, ni leurs présidents respectifs en application de l'article 96*quater*, ne sont habilités à donner communication ou copie de dossiers judiciaires ou administratifs transmis à la Chambre, par les autorités compétentes, dans le cadre d'une enquête parlementaire à d'autres person-

hoofdlijnen is bekendgemaakt tijdens een openbare vergadering,

- en, voor zover de onderzoekscommissie zich niet uitdrukkelijk heeft verbonden tot geheimhouding, voor de verzoeken om inzage of afschrift van processen-verbaal van getuigenverhoren achter gesloten deuren en stukken overgelegd door getuigen waarvan de inhoud niet is bekendgemaakt tijdens een openbare vergadering.

3. Indien een onderzoekscommissie een verzoek ontvangt om inzage of afschrift van processen-verbaal van getuigenverhoren achter gesloten deuren, waarvoor zij zich uitdrukkelijk heeft verbonden tot inachtneming van de geheimhouding, wijst zij het verzoek af.

4. De beslissingen bedoeld in nrs. 1 tot 3 kunnen genomen worden door de voorzitter van de onderzoekscommissie, voor zover die daartoe uitdrukkelijk gemachtigd is overeenkomstig artikel 96*quater*, nr. 1.

Art. 96*sexies*. — 1. De beslissingen bedoeld in artikel 96*quinquies*, nrs. 1 tot 3, worden genomen door de Kamer of door haar voorzitter, voor zover die daartoe uitdrukkelijk gemachtigd is overeenkomstig artikel 96*quater*, nr. 3 :

a) indien de onderzoekscommissie niet meer bestaat op het ogenblik van de indiening van het verzoek om inzage of afschrift van processen-verbaal van getuigenverhoren of overgelegde stukken;

b) indien de Kamer het parlementair onderzoek zelf heeft gevoerd;

c) indien de Kamer het parlementair onderzoek zelf voert.

2. Indien het verzoek om inzage of afschrift in de gevallen bedoeld in nr. 1, a) of b), betrekking heeft op processen-verbaal van getuigenverhoren gehouden tijdens een vergadering met gesloten deuren of stukken overgelegd tijdens dergelijke vergadering, dan wijst de Kamer of haar voorzitter, voor zover die daartoe uitdrukkelijk gemachtigd is overeenkomstig artikel 96*quater*, nr. 3, het verzoek af, tenzij de onderzoekscommissie, in het geval bedoeld in nr. 1, a), of de Kamer, in het geval bedoeld in nr. 1, b), zelf de geheimhouding had opgeheven.

Art. 96*septies*. — In de loop van een parlementair onderzoek zijn noch de onderzoekscommissie, noch de Kamer indien zij het onderzoek zelf voert, noch hun respectieve voorzitters met toepassing van artikel 96*quater*, bevoegd om andere personen dan de leden van de Kamer, de bevoegde ambtenaren en de deskundigen van de commissie inzage te verlenen van gerechtelijke of administratieve dossiers die door de

nes que les membres de la Chambre, les fonctionnaires compétents et les experts de la commission.

Dès que la commission d'enquête ou la Chambre a définitivement mis fin à ses travaux, ces dossiers sont renvoyés sans délai à l'autorité compétente.⁴ La Chambre peut décider qu'une copie de certains documents sera conservée à titre de documentation.».

B. MODIFICATIONS AU RÈGLEMENT D'ORDRE INTERIEUR DES COMMISSIONS D'ENQUÊTE PARLEMENTAIRE

Dans le règlement d'ordre intérieur des commissions d'enquête parlementaire, il est inséré un point 3.4 et un point 3.5, libellés comme suit :

«3.4. Les témoins sont informés que le secret de leurs déclarations n'est pas garanti, sauf s'il s'agit de déclarations faites au cours d'une réunion à huis clos et pour lesquelles la commission s'est expressément engagée à préserver le secret.⁵

3.5. Les témoins sont informés que tout document qu'ils remettent à la commission est susceptible d'être rendu public.».

23 mars 1999

bevoegde overheden aan de Kamer zijn overgezonden in het kader van een parlementair onderzoek.

Zodra de onderzoekscommissie of de Kamer haar onderzoek definitief heeft beëindigd, worden die dossiers onverwijld terugbezorgd aan de bevoegde overheid.⁴ De Kamer kan beslissen dat van bepaalde stukken uit de dossiers een afschrift als documentatie wordt bewaard.».

B. WIJZIGINGEN VAN HET REGLEMENT VAN ORDE VOOR DE PARLEMENTAIRE ONDERZOEKSOMMISSIES

In het reglement van orde voor de parlementaire onderzoekscommissies worden een bepaling onder 3.4 en een bepaling onder 3.5 ingevoegd, luidende :

«3.4. De getuigen wordt erop gewezen dat de geheimhouding van hun verklaringen niet gewaarborgd is, tenzij het gaat om verklaringen afgelegd tijdens een vergadering met gesloten deuren en waarvoor de commissie zich uitdrukkelijk heeft verbonden de geheimhouding in acht te nemen.⁵

3.5. De getuigen wordt erop gewezen dat ieder stuk dat zij aan de commissie overleggen, vatbaar is voor openbaarmaking.».

23 maart 1999

P. DEWAEL
C. EERDEKENS
J. LEFEVRE
D. REYNDERS
P. TANT
J. TAVERNIER
A. VAN DE CASTEELE
L. VANVELTHOVEN

⁴ Si, en application de l'article 4, § 2, de la loi du 3 mai 1880 sur les enquêtes parlementaires, une commission d'enquête ou la Chambre a chargé un magistrat d'accomplir des devoirs d'instruction, les dossiers ainsi constitués appartiennent à la Chambre. Ils ne doivent dès lors pas être transmis à l'autorité judiciaire ni à aucune autre autorité.

⁵ Voir art. 3, alinéa 5, de la loi du 3 mai 1880 sur les enquêtes parlementaires.

⁴ Indien een onderzoekscommissie of de Kamer met toepassing van art. 4, §2, van de wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek een magistraat heeft belast met het uitvoeren van onderzoeksverrichtingen, behoren de aldus samengestelde dossiers toe aan de Kamer. Ze hoeven bijgevolg niet te worden overgezonden aan de gerechtelijke overheid of aan enige andere overheid.

⁵ Zie art. 3, vijfde lid, van de wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek.